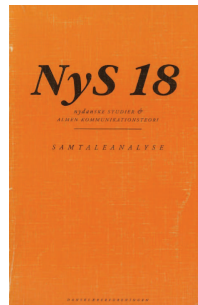


NyS

Titel:	Emnehandlinger i funktion
Forfatter:	Marianne Johansen
Kilde:	<i>NyS – Nydanske Studier & Almen kommunikationsteori</i> 18. <i>Samtaleanalyse</i> , 1994, s. 39-61
Udgivet af:	Dansklærerforeningen
URL:	www.nys.dk



© NyS og artiklens forfatter

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre NyS-numre (NyS 1-36) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

EMNEHANDLINGER I FUNKTION

– om organiseringen af emner i en samtale

AF MARIANNE JOHANSEN

Vi bygger i reglen en samtale op om et eller flere emner. Ikke alene er det umuligt at tale om ingenting; vi har også ideer om, hvordan samtalens indhold kan og bør struktureres.

I en sekvens fra det interview, jeg har brugt i en undersøgelse af emneorganisering, indleder informanten en taletur med følgende: *nej men jeg kan huske P det har ikke noget med sådan set P det her og gøre men P da vi boede i Århus der...*¹. Intervieweren og informanten har netop talt om de mennesker, der bor i Vangede og omegn, og med den metalingvistiske ytring *det har ikke noget med sådan set P det her og gøre men P* markerer informanten et emneskift i den efterfølgende sekvens, hvor hun fortæller om et royalt besøg i sit barndomshjem. Informantens ytring blotlægger et aspekt af organiseringen af emner i en samtale.

Vi opfatter et samtaleemne som en sammenhængende struktur af ytringer, hvori vi behandler det samme tema. Opleves et (nyt) emne som et brud på sammenhængen, kan vi med en metalingvistisk ytring eksplicitere den emnestruktur, hvori det følgende ytringsbidrag skal forstås. Men selv om vi har en idé om, at vi kun behandler ét emne ad gangen, er det langt fra altid nødvendigt at eksplicitere den overordnede struktur, når det ene emne afløser det andet.

Interviewet indledes med en historie om Anker Jørgensen, som informanten samme dag har mødt på Vanløse Station. Længere inde i samtalen fortæller hun om en kunde i Jyske Bank, der ville købe kongeligt porcelæn til sit to-årige barnebarn. Heller ikke her er der sammenhæng mellem de to emner; men i modsætning til det foregående eksempel udveksles der i denne del af samtalen ingen ytringer, der eksplicit henviser til emneorganiseringen. Emnerne flyder blot over i nye emner.

I denne artikel vil jeg undersøge, hvordan emneorganiseringen forløber som en interaktionel proces i de (emne)sekvenser, hvor samtaleparternes

ytringsbidrag netop kun handler om det, der tales om, og emnets organisering ikke ekspliciteres. Jeg viser, hvordan interaktanterne forhandler om emnets åbning, udvikling og lukning ved hjælp af *emnehandlinger*, dvs. ved at udnytte det propositionelle indhold i et ytringsbidrag.

ETABLERING AF SAMTALEEMNET

En samtale er funderet på, at et emne etableres og opretholdes over en række ytringer. Der er flere synspunkter på, hvilke sproglige niveauer og processer der ligger til grund for, at en sekvens af ytringer kan fastlægges som *et emne*; her vil jeg fremdrage henholdsvis et diskursanalytisk og et konversationsanalytisk perspektiv.

Ud fra det første perspektiv forstås emneorganiseringen som en semantisk organisering. Ifølge Keenan & Schieffelin 1976 er det muligt at beskrive et givent emnes organisering som en række ytringer, der deler det samme propositionelle indhold. Et diskursemen etableres gennem ytringernes indbyrdes konceptuelle sammenhæng:

“... a stretch of discourse may contain a series of linked discourse topics. The discourse topics are linked in the sense that the propositional content of each is drawn from one or more of the utterances already produced in the discourse” (Keenan & Schieffelin 1976:340)

Levinson 1983, som repræsenterer det konversationsanalytiske perspektiv, stiller sig afvisende overfor, at et emne etableres og struktureres i kraft af ytringsbidragenes semantiske fællesskab. Derimod mener han, at det er interaktanternes tolkning af en ytringsrække som en sammenhængende struktur, der skaber et fælles konceptuelt tilhørsforhold. En sammenhængende emnestruktur er således kun givet i en fortolkende og forhandlende proces i de samtalendes organisering af emnet:

“It has been suggested, very plausibly, that topic can be characterized in terms of *reference*: A and B are talking about the same topic if they are talking about the same things or sets of referents (...). Alternatively, we can say that A and B are talking about the same topic if they are talking about the same or linked *concepts* (...). The point is simply that topical coherence cannot be thought of as residing in some independently calculable procedure for ascertaining (for example) shared

reference across utterances. Rather, topical coherence is something *constructed* across turns by the collaboration of participants" (Levinson 1983:313-15)

Mit udgangspunkt er en kombination af de to perspektiver, idet jeg mener, at interaktanterne konstruerer et emne som en sammenhængende sekvens af ytringer, *og* at de i denne fortolkningsproces udnytter ytringens propositionelle niveau. Interaktanterne inddrager både det konceptuelle og det interaktionelle niveau i en ytring i fortolkningen af og forhandlingen om, hvordan et givent emne skal organiseres.

Mit standpunkt med hensyn til, hvordan et emne teoretisk og analytisk kan fastlægges, hviler på både en semantisk og en pragmatisk indfaldsvinkel og udmønter sig i en definition af et analytisk redskab kaldet *emnehandlinger*.

EMNEHANDLINGER

Min definition af emnehandlinger bygger på Keenan & Schieffelin's definition og kategorisering af diskursemner.

Ifølge Keenan og Schieffelin finder den lyttende part frem til samtaleens emne ved at tolke den talendes ytring som et svar på et eksplicit eller implicit spørgsmål, defineret som "the question of immediate concern" (Keenan & Schieffelin 1976:344). Et emne defineres som "... a proposition (or a set of propositions) expressing a concern (or a set of concerns) the speaker is addressing ..." (ibid.:343). Samtaleens emneudvikling kan rekonstrueres ved at fremanalysere dette "question of immediate concern", som præsunderes i en ytrings propositionelle indhold.

I modsætning hertil mener jeg, at det i en analyse kun er muligt at afdække emnet *i og med* den lyttende parts responderende ytring (eller i den talendes efterfølgende ytring). Først da får *vi* adgang til interaktanternes tolkning af, hvilket emne der behandles². Dette analyseprincip kan overføres til en antagelse om, hvordan et emne organiseres af de samtalende, som det fremgår af eksemplet nedenfor³.

A: hvordan kan det være du er i gang med den nu P

1: (laver gestus)

A: får man ekstra

1: ja P det er fordi....

Det emne, interaktanterne er på vej til at bygge op, afspejles i interview-erens ytring *får man ekstra*. Informantens ytring, fremført som en gestus, har i sig selv et propositionelt indhold; men propositionen er åben og får først *fokus* ved den efterfølgende ytring. Hermed stiller interviewerens nemlig skarpt på 'løn/penge', og det emne, der fremlægges i informantens gestus, får form. Med den efterfølgende ytring *ja* signalerer informanten, at interviewerens valg, blandt flere mulige tolkninger, stemmer overens med det emneforslag, hun har fremlagt.

De ytringsbidrag, der udveksles mellem interaktanterne, må altså opfattes som emnekonstruerende bidrag. Keenan & Schieffelin's definition af et emne som 'a proposition expressing a concern', skal derfor modificeres i forhold til det, jeg kalder *ytringens emneflertydighed*, idet en proposition kun kan betragtes som et diffust semantisk felt. Først med de efterfølgende ytringer konstitueres et fokus⁴.

Ytringsbidragene bør derfor betragtes som kontinuerede forhandlings-træk fremsat som "forslag-svar-sekvenser" (Berg Sørensen 1988:102-10), hvori interaktanterne fremsætter forslag om, hvorvidt et emne skal udvikles, forkastes og/eller afsluttes. Forhandlingen er mulig og nødvendig, netop fordi den talende eller lyttende part kan stille skarpt på et blandt flere foki. Etableringen af et emne finder således sted som en interaktionel handling, hvorigennem de samtalende i samarbejde bygger et emne op.

Dette interaktionelle standpunkt ophæver Keenan & Schieffelin's idé om, at emnet etableres alene gennem den konceptuelle sammenhæng. Et emne *opretholdes*, fordi en ytring tolkes som et emneforslag, en emneaccept eller en afvisning af emnet. De ytringsbidrag, som interaktanterne fremsætter som emneforslag, vil dog relatere sig konceptuelt til de foregående ytringer. Det er således *også* den konceptuelle relation mellem ytringerne, der afgør, om et emne etableres eller afvises. På denne baggrund vil jeg i min analyse betragte interaktanternes ytringsbidrag som *emnehandlinger*.

En emnehandling forstår jeg som en ytring, hvis proposition er relateret til den foregående ytrings proposition, og som samtidig udgør en handling på det emnestrukturerende niveau.

Jeg hævder altså, at både det semantiske og det interaktionelle niveau i emnehandlingen udnyttes af interaktanterne i organiseringen af et emne, således at der på emnehandlingens udsigelsesniveau på samme tid signaleres, hvorvidt det pågældende emne skal accepteres, fortsættes, afsluttes, ændre retning eller afvises.

KATEGORISERING AF EMNEHANDLINGER

På baggrund af ytringens propositionelle relation til den foregående⁵ kan en ytring kategoriseres som henholdsvis en *introducerende*, *inkorporerende*, *reintroducerende*, *kollaborerende*, *fokusskiftende* eller *reproducerende* emnehandling.

De fire første kategorier har jeg overført fra Keenan & Schieffelin's inddeling af diskursemner; men som det vil fremgå, har jeg i min kategorisering af emnehandlinger som følge af min analyses interaktionelle indgangsvinkel lagt vægten på ytringernes propositionelle relation – og dermed bliver det nødvendigt at tilføje yderligere to kategorier: de *fokusskiftende* og *reproducerende* emnehandlinger.

Keenan & Schieffelin definerer et introducerende diskursemne som "... a discourse topic that is in no way related to the preceding utterance, and does not draw on utterances produced elsewhere in the discourse" (Keenan & Schieffelin 1976:342).

Et inkorporerende emne defineres på følgende måde: "Discourse topics may take some presupposition of the immediately preceding discourse topic and/or the new information provided relevant to the discourse topic preceding (...) and use it in a new discourse topic (...). We refer to a topic that uses the preceding utterance in this way as an incorporating discourse topic" (ibid.:341).

Disse to beskrivelser kan uden videre overføres til definitionen af *introducerende* og *inkorporerende* emnehandlinger; men jeg mener, at det er hensigtsmæssigt at opstille en kategori, der ligger mellem disse. Sådanne kalder jeg *fokusskiftende* emnehandlinger. De defineres som ytringer, hvori interaktanten tager afsæt i den foregående ytrings emne, dog ikke for at uddybe det aktuelle fokus, men for at rette fokus mod et andet aspekt af samme emne.

Keenan & Schieffelin definerer dernæst et reintroducerende diskursemne som: "... a claim and/or a discourse topic (or part thereof) that has appeared in the discourse history at some point prior to the immediately preceding utterance" (ibid.:342).

På denne baggrund vil jeg definere en *reintroducerende* emnehandling som en ytring, der gentager en foregående ytrings fokus efter et mellemliggende *emneskift* (enten fremsat som en fokusskiftende eller en introducerende emnehandling).

Ydermere vil jeg tilføje en kategori af *reproducerende* emnehandlinger, der betegner en ytring, hvori interaktanten gentager et fokus i en ytring, som samme interaktant har fremført tidligere, forudsat at der *ikke* optræder et emneskift imellem de to ytringer.

Og endelig er der en sidste kategori af emnehandlinger, der bygger på Keenan & Schieffelin's definition af et kollaborerende emne: "... a topic that matches exactly that of the immediately preceding utterance ..." (ibid.:341). I modsætning til reproduktioner, som udgår fra samme interaktant, fastlægger jeg en *kollaborerende* emnehandling som en ytring, der gentager den anden interaktants fokus.

For de kollaborerende og reproducerende emnehandlinger gælder, at de *gentager* foregående ytringers propositionelle indhold, de inkorporerende emnehandlinger *udvider* de foregående udsagns proposition, og de fokus-skiftende og (re)introducerende *inddrager* et nyt perspektiv.

I analysen vil jeg demonstrere, at emnehandlingerne af interaktanterne tolkes som emneorganiserende enheder. Interaktanterne tildeler emnehandlingerne en organiserende funktion, fordi fremsættelsen af en emnehandling signalerer den talendes ønske om enten at åbne, udfolde eller lukke et emne af. Denne funktion skal ses i forhold til emnehandlingernes relation på det propositionelle niveau, hvor emnehandlingen enten udvider, gentager eller inddrager et nyt indhold i forhold til de foregående ytringers propositionelle indhold. Men derudover må interaktanternes tolkning af en given emnehandlings funktion ses i lyset af den specifikke samtalsituation.

INTERAKTIONENS MÅL

Den samtale, hvis emneorganisering jeg vil undersøge, er et interview optaget i forbindelse med Projekt Bysociolingvistik (Gregersen & Pedersen 1991), en undersøgelse af københavnsk talesprog. Herfra har jeg udvalgt en sekvens fra interviewets begyndelse; og dette samt det faktum, at mødet finder sted som et arrangeret møde, mener jeg har afgørende betydning for, hvordan interaktanterne tolker og reagerer på hinandens emnehandlinger.

Intervieweren er på sin side stærkt interesseret i at få optaget en længere samtale på bånd, mens informanten er blevet opfordret og har sagt ja til at fortælle om livet i Nyboder og derfor forventer at kunne/skulle tale i mere

end de ti minutter, jeg vil analysere. På dette tidspunkt er det derfor overordentligt vigtigt for begge parter at opretholde og bekræfte den relation, som netop er opstået, og interaktanterne vil således have mindst ét fælles mål: samtalen må ikke gå i stå. Dette kræver, at de samtalende kan opretholde og udvikle et emne og også gerne, at nye emner introduceres.

Introduktionen og udviklingen af et nyt emne er imidlertid betinget af, at det foregående emne lukkes af. At afslutte et emne vil være en trussel for samtalsens fortsættelse, fordi den samme handling går lige forud for den sekvens, hvori hele samtalen afsluttes (se især Schegloff & Sacks 1973: 309). På den anden side er lukningen af et emne en nødvendig handling, fordi den giver plads til, at et nyt emne kan introduceres, og dermed at samtalen kan opretholdes.

Fordi åbning og lukning gensidigt betinger hinanden, vil interaktanternes emnehandlinger på samme tid være samtaletruende og samtaleopretholdende; min analyse vil vise, at emnehandlingernes funktion kan forklares i dette perspektiv.

LUKNING AF ET EMNE

Jeg vil som det første i analysen se på, hvordan en lukning af et emne tager form som interaktionel handling. Åbningen af et nyt emnefokus er som nævnt betinget af afslutningen på det foregående emne, og lukningen vil derfor være det første kritiske, men nødvendige punkt på vejen mod det fælles mål, at opretholde samtalen.

Analysen vil vise, at der for interaktanterne knytter sig en præ-lukkende funktion til den reproducerende emnehandling, således at denne er involveret ved lukningen af et emne.

Vi kommer ind på det sted i samtalen, hvor informanten netop har forklaret intervieweren, at Jyske Bank kan udtale sig så sikkert om resultatet af forestående folketingsvalg, fordi de bruger de politiske prognoser til at vurdere valutamarkedet. Intervieweren fremsætter dernæst en reintroducerende emnehandling *er der mange mennesker der har råd til at investere sådan i aktier og obligationer*. Med denne ytring vender han tilbage til et tidligere emne i samtalen, hvor informanten har forklaret, at man på hendes arbejdsplads i Jyske Bank interesserer sig for sammenhængen mellem den politiske og økonomiske udvikling for at kunne rådgive bankkunderne om investeringer.

- leintroduktion
1. 1 A er der mange mennesker der har råd til at investere sådan i aktier
1. 2 A og obligationer | linkorporering | lfokusskift
nej PP
1. 3 1 nej P jeg synes ikke private men der er allige-
1. 4 1 vel nogen jeg er forbavset P | lreprod. | linkorporering
det er jeg PP fordi nu har vi jo
1. 5 A ja P
1. 6 1 det der hedder en jubilæumsbankbog hos os P (tsk) hvor man giver en
1. 7 1 højere rente ik' og T PP når vi har åbent for indskud det har vi
1. 8 A ja
1. 9 1 fire gange om året PP de sidste P halvår synes jeg ikke der er gået
- 1.10 1 så mange penge ind P men ellers så er det utroligt hvad folk har og
- 1.11 A ja
- 1.12 1 jeg synes d- P når der kommer P nye mennesker med H T tredive fyrrer
- 1.13 1 tusinde bare lægger og skal åbne sådan en bog T jeg er ved og falde | lreproduktion
- 1.14 1 bagover ik' H hvor fanden har de dem fra | lreproduktion
jamen jeg fatter
- 1.15 A ja ja PP
- 1.16 1 det ikke jeg kan forstå når måske ældre fordi de kan flytte fra
- 1.17 A nej
- 1.18 1 en P til en anden ik' H men P unge P knalder lige sådan tyve tredive
- 1.19 1 tusinde ned på bordet P ny konto P javel PP så kigger ?(man så tænker
- 1.20 1 man)? (snøfter) hvor har du dem fra kammerat ik' | lrepro-
for det
- 1.21 A ja PP ?(for det er da
- 1.22 1 synes jeg er mange penge | lkollaborering
- 1.23 A (uf))? jamen det er P jamen det synes jeg da også P

linkorporering

- 1.24 A jeg synes sådan bare man har sådan hver måned (leende) så man kan få
1.25 1 ja (griner)

l reproduktion/

- 1.26 A det P til sådan og løbe rundt og balancere ja
1.27 1 ja ja ja ja PP (synker) jeg synes

kollaborering l fokusskift

- 1.28 1 det er uhyggeligt Tog P ældre de har ma- mange ældre har noget ik' P

linkorporering

- 1.29 A jo P T men det kan jo også være mange gange P de har de har købt et
1.30 A hus billigt og haft det i mange år og så

I første omgang vil jeg vise, at der for interaktanterne knytter sig distinkte organiserende funktioner til både den reproducerende og den reintroducerende emnehandling. Definitionen af disse emnehandlinger er funderet på deres *gentagelse* af et tidligere emnefokus, men interaktanterne reagerer interaktionelt forskelligt på gentagelsen af det propositionelle indhold. Denne forskel skal ses i forhold til emnehandlingernes placering i emnesekvensen: mens den reintroducerende emnehandling indebærer et forslag om at genåbne og udvikle et tidligere behandlet emne, knytter der sig til den reproducerende emnehandling et forslag om at afslutte det foregående emne.

Som det fremgår af ovenstående samtalesekvens, udvikler emnet sig til at handle om informantens forbavelse over bankkundernes bemærkelsesværdigt gode økonomi. Informanten tolker interviewerens reintroducerende emnehandling som et tilbud om at genoptage det tidligere introducerede emne, idet hun responderer med en inkorporerende, og dermed accepterende, emnehandling. Dernæst vælger informanten at fremsætte en fokusskiftende emnehandling *men der er alligevel nogen jeg er forbavset* (1.3). Emnet omhandlende hendes forundring over bankkundernes mange penge udvikles og leder informanten frem til den første reproducerende emnehandling.

I ytringen *Tjeg er ved og falde bagover ik' H hvor fanden har de dem fra* (1.13) gentager informanten udsagnet fra emnesekvensens indledende ytring *men der er alligevel nogen jeg er forbavset*. Hertil bidrager interview-

eren med gambitten⁷ *ja*, hvorefter en længere pause følger. Igen gentager informanten foregående ytrings fokus med ytringen *jamen jeg fatter det ikke* (1.14), for dernæst at genoptage emnet om bankkunders økonomi, nu om forskellen mellem ældres og unges økonomi, hvor hun atter fokuserer på sin egen forbavselse *jeg kan forstå når måske ældre ...* (1.16).

Denne del afsluttes med en reproducerende emnehandling, hvor fokus gentages med gengivelsen af direkte tale *hvor har du dem fra kammerat ik'* (1.20). Til det bidrager intervieweren atter med gambitten *ja*, der efterfølges af endnu en pause. Og først nu responderer intervieweren med en emnerelateret ytring; men trækket mislykkes, da interaktanterne begynder deres taleture samtidigt, og intervieweren vælger at trække sig.

Efter den reproducerende emnehandling *for det synes jeg er mange penge* (1.20), hvor informanten igen gentager fokus som en begrundelse for sin undren, kommer intervieweren med en kollaborerende emnehandling efterfulgt af et inkorporerende bidrag. Sluttelig – efter endnu en pause – gentager informanten emnefokus, hendes holdning til private kunders økonomi, med ytringen *jeg synes det er uhyggeligt* (1.27).

Hvorvidt intervieweren tolker informantens mange reproducerende emnehandlinger som et forslag om, at hun skal reintrodere emnefokus, kan man ikke udlede af hans handlingsbidrag. Interviewerens ytringsbidrag udtrykt i gambitter og de efterfølgende pauser, kan kun tolkes som et signal om, at han ikke ønsker at bidrage med en emnerelateret ytring, og som en tilkendegivelse af, at han ikke ser sig forpligtet til at videreudvikle emnet. De reproducerende handlinger tolkes altså ikke af intervieweren som et krav til ham om at (gen)åbne og videreudvikle fokus, sådan som hans reintrodierende emnehandling bliver tolket af informanten.

Informantens interaktionelle strategi kan til gengæld afdække, hvilken funktion interaktanterne tilskriver den reproducerende emnehandling i organiseringen af emnet. Informanten fremsætter hele tre reproducerende emnehandlinger, hvoraf de to går forud for interviewerens kollaborerende bidrag. To af de reproducerende emnehandlinger kommer efter interviewerens minimale respons, som efterfølges af to relativt lange pauser (1.14 og 1.20); og i det sidste tilfælde kommer det reproducerende bidrag efter interviewerens kollaborerende og dernæst inkorporerende bidrag og dets efterfølgende pause (1.27).

Ved en pause må interaktanterne hver især bestemme sig for, om de skal indlede den efterfølgende taletur. Retten til og kravet om en taletur er forbundet med retten til at vælge, hvilken emnehandling fokus skal udtrykkes med, og dermed hvilket emnefokus der skal stilles som forslag. I alle tre tilfælde er det informanten, der tager taleturen, og på trods af, at hun har retten til og muligheden for at *udvikle* fokus efter gentagelserne, vælger hun at *gentage* det. Hermed signalerer hun, at hun ikke ønsker at reintroducere emnefokus. De reproducerende emnehandlinger må da betragtes som informantens tilbud om lukning af emnet. Dette bekræftes yderligere ved, at hun heller ikke udnytter muligheden for at *skifte fokus*. I én forstand kan man sige, at hendes reproducerende emnehandlinger er reintroduktioner af fokus, men de fremsættes udelukkende for at få den nødvendige tilkendegivelse fra interviewerens om, hvorvidt emnet skal fortsættes eller lukkes af.

I den forstand må den reproducerende emnehandling netop betragtes som en *præ-lukkende* handling. Det er først med interviewerens kollaborerende emnehandling, at selve lukningen udføres. Ved lukningen af emnet kan de reproducerende emnehandlinger altså ikke alene udføre arbejdet. De kollaborerende emnehandlinger og elliptiske konstruktioner indgår som vægtige elementer i en fælles lukning⁸:

Lukningssekvensen af dette emnefokus sættes, som nævnt, i gang af informantens reproducerende emnehandling *for det synes jeg er mange penge* (1.20). I interviewerens kollaborerende emnehandling *jamen det er P jamen det synes jeg da også* (1.23) udtrykkes ikke blot et sammenfaldende indhold på udsagnsniveauet med den deiktiske reference *det*, som henviser til 'at tyve tredive tusinde er mange penge'. Også på ytringens illokutionære niveau er der med den vurderende talehandling sammenfald mellem udsagnene. Efterfølgende giver interviewerens en inkorporerende, grænsende til en kollaborerende, emnehandling *jeg synes sådan bare man har sådan hver måned (leende) så man kan få det P til sådan at løbe rundt og balancere* (1.24).

Funktionen af en sådan frase⁹ må tolkes i forhold til informantens efterfølgende ytring *jeg synes det er uhyggeligt* (1.27). I forhold til hendes foregående ytring kan den kategoriseres som en reproducerende emnehandling, og i forhold til interviewerens inkorporering kan den kategoriseres som en kollaborerende emnehandling. Informantens sidste reproducerende handling *jeg synes det er uhyggeligt* signalerer en endelig lukning af dette emne. Dette fremgår af *kombinationen* af den kollaborerende lukningssekvens og den efterfølgende fokusskiftende emnehandling.

Informanten tolker altså hverken interviewerens kollaborerende emnehandling eller den 'inkorporerede frase' som en opfordring til at videreudvikle emnet 'kun at have til det mest nødvendige', men derimod som et signal om, at intervieweren ikke ønsker at tilføje yderligere aspekter til emnet. Dette udledes sådan, fordi hun fremsætter en kollaborerende emnehandling, der må tolkes som en tilkendegivelse af, at heller ikke hun ønsker at fortsætte emnet. Dernæst – og derfor – fremføres et tilbud om *emneskift* i og med den efterfølgende fokusskiftende emnehandling *ældre de har ma- mange ældre har noget ik'* (1.28). Med denne ytring fremsætter informanten et forslag til at tale om et nyt aspekt af emnet: ældre bankkunders gode økonomi.

Inden interaktanterne tager fat på det nye emne, vælger de her omhyggeligt at lukke det foregående emne af. Med den præ-lukkende emnehandling, reproduktionen, som gentager de foregående ytringers propositioner, fremsættes et tilbud om at lukke emnet, hvorefter modparten tilkendegiver sin accept med sin kollaborerende emnehandling.

Lukningen af et emne er en interaktionel proces, fordi interaktanterne gennem deres valg af responderende emnehandlinger kan signalere, om de ønsker at afslutte, videreudvikle eller genintroducere et emne. Der er således præference for en *fælles* lukning af en emnesekvens, hvor begge parter med deres emnehandling giver tilkende, at der er enighed om at afslutte det pågældende emne.

Åbning af et nyt fokus og den videre udvikling af de efterfølgende emner vil jeg tage fat på i analysen nedenfor. I denne fase af emneudviklingen vil vi se, at der også er tale om en fælles åbning og udvikling af emnet; men her er det de fokusskiftende, inkorporerede, kollaborerende og reproducerende emnehandlinger, der er involveret i den interaktionelle proces.

ÅBNING OG UDVIKLING AF ET EMNE

De to næste emner interaktanterne tager fat på er henholdsvis de ældre bankkunders økonomi og ældres nærighed – det sidste emne formuleret i en narrativ om en 92-årig bankkunde, der vil investere sine penge.

- 1.27 1 (synker) jeg synes det er uhyggeligt Tog P ældre de har ma- mange ældre
 | reproduction | lfokusskift
- 1.28 1 har noget ik' P
 | linkorporering
- 1.29 A jo P Tmen det kan jo også være mange gange P de har de
- 1.30 A har købt et hus billigt og haft det i mange mange år og så når de
- 1.31 1 H helt sikkert
- 1.32 A flytter over i sådan et pension- P
 | linkorporering
- 1.33 1 ja ja eller hvis manden dør ik' så er
- 1.34 1 der pension derT eller de sælger huset så er det jo betalt helt ned ik'
 |
- 1.35 A ja ja
- 1.36 A ja P ja P
 | reproduction | lfokusskift
- 1.37 1 og så har de netop pengene men de er fandme også bange for at
- 1.38 1 bruge dem P nej det er synd PP
 | lkollaborering | linkorporering
- 1.39 A ja P ja det er ikke dem der bruger dem
- 1.40 1 jeg siger jo de skal bruge dem alle sammen jamen det synes jeg H
 | reproduction |
- 1.41 A ja P
- 1.42 1 hvad skal en på H vi havde en her P for et par måneder siden han er P
 linkorporering
- 1.43 1 er han tooghalvfems P han vil gudhjælpemig til og investere
- 1.44 1 i nogen af de penge han havde ik' det var godt jeg ikke havde siddet
- 1.45 A (griner)
- 1.46 1 med ham fordi jegT havde ikke kunne tie stille vel og så købe
- 1.47 A nej P
- 1.48 1 obligationer ja han kan jo kun få nogen H der T er korte der løber iT ja
- 1.49 A nej (ler)

- 1.50 1 man kan jo ikke tilbyde ham en tiårig obligation vel hvad skal han med | | reproduktion
- 1.51 1 det ik' (leende) | | reproduktion | | men hvad skal en mand tooghalfems
- 1.52 A nej nej P
- 1.53 A det er også underligt PP | | reproduktion | | ja
- 1.54 1 jeg siger brug

Åbningen af et emne kræver en tilkendegivelse af, at emnet accepteres. I de to emnesekvenser, som jeg vil gennemgå, tilkendegiver interaktanterne deres accept på to måder, hvor henholdsvis den inkorporerende emnehandling og den kollaborerende emnehandling er afgørende. Begge emnehandlinger er vigtige, fordi de leder emneudviklingen videre og dermed opretholder samtalen. Men hvor den inkorporerende handling blot fører samtalen videre, kan den kollaborerende handling få en anden konsekvens for emneudviklingen, fordi handlingen samtidig kan opfattes som en prælukker. Åbningen og den videre udvikling af emnet er følgelig, ligesom ved lukningen af emnet, en forhandlingsproces betinget af enighed og samarbejde mellem interaktanterne.

Informanten fremsætter som sagt et forslag om at tale om ældre menneskers økonomi med den fokusskiftende emnehandling *ældre de har mange ældre har noget ik'* (1.27). Dette fokus accepteres af interviewerens i og med den efterfølgende inkorporerende emnehandling *jo P Tmen det kan jo også være mange gange P de har de har købt et hus billigt og haft det i mange mange år og så når de flytter over i sådan et pension-* (1.29).

I informantens inkorporerende emnehandling *ja eller hvis manden dør ik' så er der pension der T eller de sælger huset så er det jo betalt helt ned ik'* (1.33) forfølges fokus, hvorved emnet *udvikles*. Til dette tilføjer interviewerens en kollaborerende gambit *ja* efterfulgt af en pause, hvorefter informanten gentager den indledende ytrings fokus 'at mange ældre har noget' med den reproducerende emnehandling *og så har de netop pengene* (1.37).

Som sagt vil interaktanterne tolke kombinationen af en kollaborerende handling og udeblivelsen af en opfølgende ytring, der relaterer sig til emnet, som et signal om, at den anden part ikke vil udvikle emnet yderli-

gere. Fordi intervieweren i den kollaborerende emnehandling *har* tilkendegivet, at han ikke ønsker at videreudvikle emnet, må den efterfølgende reproducerende emnehandling tolkes som udtryk for, at også informanten ønsker, at emnet skal afsluttes, eftersom hun straks efter sætter ind med et forslag om at tale om et andet aspekt af emnet med den fokusskiftende emnehandling *men de er fandme også bange for og bruge dem* (1.37). På baggrund af den fokusskiftende emnehandling fremgår det, at interaktanterne også i dette tilfælde tolker den reproducerende handling som en lukning af emnefokus.

Informantens fokusskiftende ytring efterfølges af en pause, hvor intervieweren har muligheden for at sætte ind med en ytring, men dette forslag udnyttes ikke. Hans næste træk er den kollaborerende gambit *ja* efterfulgt af endnu en pause og dernæst en kollaborerende emnehandling *ja det er ikke dem der bruger dem* (1.39). Til denne kollaborerende emnehandling fremsætter informanten en inkorporerende emnehandling med ytringen *nej det er synd* (1.38) og udvider dermed fokus. Den efterfølgende lange pause giver begge parter mulighed for at tage taleturen, og i dette tilfælde vælger informanten at sætte ind med henholdsvis en inkorporerende og en reproducerende emnehandling *jeg siger jo de skal bruge dem alle sammen* og *jamen det synes jeg* (1.40). Med den reproducerende emnehandling lægger informanten op til den efterfølgende inkorporerede sekvens om den 92-årige bankkunde, der vil investere sine penge. Interaktanternes lukning af dette fokus forløber på samme måde som vist i det forrige eksempel: ved en kombination af reproducerende og kollaborerende emnehandlinger.

Forhandlingen om åbningen af et emnefokus bliver i de to emnesekvenser tilkendegivet på forskellig måde. For begge sekvenser gælder det, at informanten med den fokusskiftende emnehandling fremsætter tilbud om et fokusskift. I denne emnehandling konstitueres den foregående sekvens' lukning og den efterfølgende sekvens' åbning.

Som nævnt fungerer interviewerens inkorporerende emnehandling i første emnesekvens *jo P Tmen det kan jo også være mange gange P de har de har købt et hus billigt og haft det i mange mange år og så når de flytter over i sådan et pension-* (1.29) som en accept af informantens emnefokus om ældres gode økonomi. Både denne og informantens efterfølgende inkorporerende handling får samme funktion for emnefokuset: at emnefokuset

accepteres og samtidig udvikles. Begge emnehandlinger får i kraft af et delvist sammenfaldende propositionelt indhold funktion som en accepterende handling, og i kraft af at de tilføjer yderligere stof til det foregående indhold, fungerer de desuden som emneudvidende handlinger.

Karakteristisk for emnesekvensen om den 92-årige kunde er, at der mellem to inkorporerende ytringer forekommer en reproducerende handling *jeg siger jo de skal bruge dem alle sammen og jamen det synes jeg* (1.40). Reproduktioner, der som her kommer i den indledende del af emnesekvensen, tolker jeg som en for informanten karakteristisk måde at indsnævre emneflertydigheden på og dermed også signalere retning for den videre udvikling af emnet. Reproduktionerne vil med denne fokusindsnævring også fungere som overgangsmarkering mellem det emnefokus, der er lagt op til i den foregående ytring, og den fortsatte udvikling af emnefokus. Samme reproduktion kan da også signalere, at forhandlingen om emnefokus er til stede. Intervieweren har mulighed for at tilføje en anden emnehandling end den kollaborerende; men som det fremgår må (og skal) hun selv udvikle det fokus, hun indledningsvis lægger op til.

Den lange pause mellem *men de er fandme også bange for at bruge dem* (1.37) og *ja det er ikke dem der bruger dem* (1.39) må tolkes som informantens tilbud til intervieweren om at respondere på det nye fokus. At intervieweren dernæst vælger at fremføre en kollaborerende handling og således gentager informantens udsagn, kan tolkes som en accept af informantens forslag til det næste emne: ældres nærighed.

Samtidig fungerer den kollaborerende emnehandling som en præ-lukkende handling, fordi intervieweren med sin gentagelse af fokus afstår fra at bidrage til emnet. Informanten tolker dog tilsyneladende ikke ytringen som et tilbud om lukning. Med sin reproducerende emnehandling fastholder hun fokus og signalerer med den efterfølgende inkorporerende narrativ, at hun tolker interviewerens kollaborerende emnehandling som grønt lys til at fortsætte i samme spor.

Den måde, hvorpå de interaktionelle bidrag leveres i denne sekvens, peger på, at interaktanterne kontinuerligt befinder sig i en forhandling om emnets etablering og dermed også om dets afslutning. Af interviewerens kollaborerende emnehandling kan man udlede, at åbningen af et fokusskift kræver en tilkendegivelse i form af en accepterende, dvs. inkorporerende eller kollaborerende emnehandling, og omvendt at lukningen af emnet

ikke kommer i stand, så længe der ikke er enighed om det. Samme kæde af handlingsbidrag peger på, at en lukning eller en forkastelse af emnet er til stede som en potentiel handling.

ET EMNES ORGANISERING

Et samtaleemnes organisering kan betragtes som et forløb i både en horisontal og en vertikal struktur: et emne introduceres på et horisontalt niveau og udvikles i en vertikal retning, så længe det samme emne opretholdes. På et tidspunkt vil interaktanten fremsætte en reproducerende, reintroducerende eller fokusskiftende emnehandling, og fokus kastes tilbage på det horisontale niveau. Interaktanterne er da tilbage ved det samme udgangspunkt eller ved et nyt udgangspunkt for den videre emneudvikling. Denne groft skitserede emneorganisering, beskrevet som en bevægelse fra det horisontale til det vertikale niveau, er fundereret på interaktanternes emnehandlinger. Bevægelsen ledes frem af disse ytringsbidrag som forhandlende træk, hvori interaktanterne fremsætter forslag om at udvikle, afslutte eller inddrage et nyt aspekt af et emne.

Men hvorfor fortolker interaktanterne den enkelte ytring som et forslag om at åbne eller lukke et emne, og hvad er det, der afgør, at emnehandlingerne tilskrives denne funktion? Jeg mener, at den (fler)funktionalitet, interaktanterne tildeler emnehandlingerne, skal ses i forhold til den konceptuelle relation mellem udsagnene, som emnehandlingerne udtrykker. Som nævnt gælder det for de kollaborerende og reproducerende emnehandlinger, at de *gentager* foregående ytringers propositionelle indhold, de inkorporerende emnehandlinger *udvider* de foregående udsagns proposition, mens de fokusskiftende og (re)introducerende *inddrager* et nyt perspektiv. Denne konceptuelle relation er interaktanternes pejlemærker under organiseringen af emnet.

Reproduktioner kan overordnet tilskrives en præ-lukkende funktion, når de forekommer sidst i en emnesekvens, hvilket kan forklares ved, at de reproducerende emnehandlinger gentager et tidligere udsagn. Med sammenfaldet i de propositionelle udsagn, udgår der fra emnehandlingen en strukturerende handling: den reproducerende emnehandling leder emnet tilbage til udgangspunktet for den netop gennemløbne emnesekvens. Det er således et signal om, at den talende opfatter emnet som udtømt og ikke ønsker at udvikle det.

Denne sløjfebevægelse tillader (eller kræver) et blandt flere forskellige træk fra begge interaktanter, hvis samtalen ikke skal gå i stå. Under alle omstændigheder kræves et alternativt emnefokus, da den talende i princippet 'tvinges' til at gentage samme sekvens, hvis et alternativt træk ikke foretages. Der vil som et mindstekrav her forventes, enten at taleren selv foretager et fokusskift, eller at lytteren trækker en inkorporerende handling ind. Det skyldes, at gentagelser – hvad enten de er gentagelser af eget eller af modpartens emne – kun er acceptable i en vis udstrækning, idet de fastholder emnet på det horisontale niveau og dermed truer emnets udvikling og samtaleens opretholdelse. En reproduktion kan derfor betragtes som en emneovergangsrelevant enhed – som et præ-lukkende signal om, at emnefokus ønskes lukket og et nyt emne inddraget.

Men samme reproduktion er også nødvendig, netop fordi emnefokus er ledt tilbage til det horisontale udgangspunkt i emneorganiseringen. Efter den reproducerende emnehandling (evt. efterfulgt af en kollaborering) åbnes mulighed for fokusskift¹⁰, og dermed er der givet mulighed for udvikling af et nyt emne.

Den *kollaborerende* emnehandling rummer samme fler-funktionalitet i emneorganiseringen. Taleren vil med den kollaborerende handling, hvori det foregående emnefokus gentages, signalere, at hun afstår fra at udvikle emnet; og den kollaborerende emnehandling bliver derfor af interaktanterne tolket som et forslag om en endelig lukning af emnet. En sekvens af kollaborerende emnehandlinger kan således kaldes en emneovergangsrelevant enhed.

En kollaborerende emnehandling kan også signalere, at modpartens emnevalg er accepteret, idet interaktanten gentager emnefokus og dermed over for modparten tilkendegiver, at emnet kan udfoldes. Den kollaborerende emnehandling vil da have en samtaleopretholdende funktion, fordi den fastslår, at de samtalede interagerer i samme (emne)retning¹¹.

Den kollaborerende handlings samtaleopretholdende funktion gælder dog kun i en vis udstrækning. For mange ytringsbidrag fremsat som kollaborerende handlinger bringer emneudviklingen i fare, fordi de samtalede signalerer, at ingen af dem ønsker at bidrage med emnestof. Som vist gives der med en kollaborerende emnehandling enten signal om, at en fokusskiftende handling kan foretages, eller at modpartens emnefokus er accepteret og derfor kan udvides med en inkorporerende handling. Men hvis

rækken af kollaborerende handlinger overskrider en (kontekstafhængig) grænse, vil en fokusskiftende eller inkorporerende handling nu ikke blot være tilladt, men et nødvendigt træk, hvis en lukning af samtalen skal afværges.

Den organisatoriske funktion, den enkelte handling tildeles af interaktanterne, afhænger altså af, hvor i emnesekvensen emnehandlingen fremsættes, og her vil de samtalende i høj grad være lydhøre over for emnehandlinger, der gentager et propositionelt indhold, fordi disse på en og samme tid er emneopretholdende og samtaletruende og derfor kræver at blive tolket i dette perspektiv.

Mellem åbningen og lukningen af et emne findes selvsagt den emneudviklende fase bestående af *inkorporerende* emnehandlinger. Interaktanterne udvikler et emne i en vertikal retning, og de inkorporerende emnehandlinger vil derfor fungere som fremdriften i emneudviklingen. Den inkorporerende emnehandling er med til opretholde samtalen, da den udover implicit at acceptere den foregående ytrings emneforslag også udvider emnet ved at levere potentielt nyt emnestof. Den emneudviklende fase bestående af inkorporerende handlinger skaber på den måde en harmoni i samtals rytme, fordi den strækker afstanden mellem emneskiftene.

Overgangen mellem to emner finder man i de *fokusskiftende* ytringer. De fokusskiftende ytringer opfatter jeg som bløde emneskift, der konstituerer både åbningen af emnet, i første omgang dog fremsat som et nyt emneforslag, og lukningen af det foregående. Hvor de inkorporerende emnehandlinger opretholder emnet i et vertikalt plan, vil de fokusskiftende emnehandlinger flytte emnet tilbage på den horisontale linie, men samtidig forskyde fokus. I den forstand er også de fokusskiftende emnehandlinger, som de inkorporerende emnehandlinger, samtaleopretholdende.

I den sekvens af interviewet, jeg her har analyseret, behandler interaktanterne tre forskellige emner, som ledes frem af ytringer, der udelukkende 'handler om emnet' og ikke refererer eksplicit til emnestrukturen. Jeg har forsøgt at synliggøre, hvordan de samtalende kommer fra det ene emne til det andet, og mener, at denne emneudvikling kan indfanges, når de enkelte ytringsbidrag betragtes som emnehandlinger og beskrives som en interaktionel proces.

De samtalende opbygger et emne i og med fremsættelsen af en ytring,

der afhængigt af dens relation til den foregående ytring vil blive tolket som et forslag om enten at ændre emnets perspektiv, at afslutte eller at udvikle det. I fortolkningsprocessen udnyttes den enkelte ytrings propositionelle indhold af interaktanterne, der tolker den konceptuelle relation som et signal om modpartens forslag til en bestemt emneorganisering.

Fastlæggelsen og organiseringen af emnet finder sted som en forhandlende proces, der forløber på to samtidige niveauer: et indholdsmæssigt og et strukturelt. En ytrings propositionelle indhold kan ikke fastlægges som et entydigt semantisk felt, men med de efterfølgende ytringer indsnævres feltet, så et emnefokus oprettes. I kraft af dette afhængighedsforhold mellem ytringerne, vil der grundlæggende være tale om en forhandling om, hvilket emne der skal tales om.

Den konceptuelle relation fungerer på denne måde som et signal til den lyttende om, hvorvidt den talende vil lukke, udvikle eller udvikle emnet. Med gentagelsen eller ændringen af det propositionelle indhold føres emnefokus tilbage til det horisontale plan og med udvidelsen af det propositionelle indhold videre frem i den vertikale struktur. Interaktanterne bygger altså et emne op i fællesskab, som en fortolkende og forhandlende proces, og i denne interaktionelle proces udnyttes det propositionelle niveau i ytringen.

Ved at inddrage disse semantiske og pragmatiske forhold og betragte interaktanternes ytringsbidrag som emnehandlinger, mener jeg, det bliver muligt at få indblik i, hvordan interaktanterne organiserer et emne i en samtale.

NOTER

1. Citater fra samtalen skrives med kursiv i teksten. Følgende symboler og forkortelser er anvendt: P = pause (flere P'er angiver en længere pause), T = tøvlyd (enten alene eller i forbindelse med ord, fx *men T*), H = markeret vejtrækning, (uf) = talen er uforståelig for udskriveren, (tsk) = 'læbelyd' (fx smasken eller sukken), *pension-* = selvfølgelig, *ma-mange* = stammen, *?(for det er da)?* = angiver, at udskriveren er i tvivl, men mener at kunne høre, hvad der er noteret i parentes, 1 = informanten, A = interviewer.
2. Standpunktet udtrykkes i Det Dokumentariske Princip: "Observatøren kan nemlig først tre replikker senere i samtalen se hvad en given ytring talte som i kommunikationsforløbet tre replikker tidligere" (Togeby 1993:620).
3. Eksemplet er interessant, fordi informantens respons på interviewerens spørgsmål er en ikke-verbaliseret respons. Udskriveren af samtalen kan af gode grunde ikke se, hvad der sker efter interviewerens spørgsmål, men må gætte, at hun laver en gestus – det noteres i hvert fald sådan. Antageligt gnider hun fingrene mod hinanden. Denne tolkning kan først udledes, når man hører interviewerens gen-spørgsmål *får man ekstra*, hvorved han fokuserer på 'penge'. At det propositionelle indhold i ytringen er diffust på to måder understreger blot, at det er med den efterfølgende ytring, at den foregående ytrings emnefokus indsnævres.
4. 'Fokus' erstatter her Keenan & Schieffelin's begreb "question of immediate concern".
5. I samtalematerialet finder man ytringer, der kun gentager *dele* af den foregående ytrings proposition. Sådanne ytringer kan betragtes som elliptiske konstruktioner og defineres som "... grammatiske ufuldstændige eller mangelfulde ..." (Berg Sørensen 1989:198) En elliptisk konstruktion udgør en *gentagelse* af dele af den foregående ytrings proposition, og kategoriseres derfor som en kollaborerende, reintroducerende eller reproducerende emnehandling.
6. Schegloff & Sacks 1973 definerer én form for emneskift som *topic shading*. Denne handling beskrives som "One procedure whereby talk moves off a topic might be called 'topic shading', in that it involves no specific attention to ending a topic at all, but rather the fitting of differently focused but related talk to some last utterance in a topic's development" (Schegloff & Sacks 1973:305). Jeg mener at *topic shading* kan sidestilles med en fokusskiftende emnehandling.
7. Gambitternes funktion beskrives af Møller 1991 som "at styre og regulere samtalen, hvorimod de ikke bidrager med noget indholdsmæssigt til det der tales om" (Møller 1991:200).
8. En sådan interaktionel handling, hvori lukningen af et emne tager sit udgangspunkt, betegnes af Schegloff & Sacks som en *pre-closing* (Schegloff & Sacks 1973:303). En lukning af et emne må betragtes som en potentiel lukning, indtil parterne ved forhandling og enighed accepterer hinandens forslag. Før en endelig lukkefase sættes i gang forbeholder taleren modparten retten til eller muligheden for at gøre indsigelser. Disse udtrykkes i yderligere taleture og/eller emnebidrag eller, omvendt, ved at signalere, at det stillede forslag om lukning kan accepteres: "It is when the participants to a conversation lay no further claim to these opportunities and responsibilities that the potential of the possible pre-closing for initiating a closing section may be realized" (Schegloff &

- Sacks 1973:309). En præ-lukkende handling, som *kan* føre til en lukning af emnet, er altså den reproducerende emnehandling, mens kollaboreringer og elliptiske konstruktioner signalerer, at det stillede forslag om lukning kan accepteres, og derfor udgør selve lukningen af emnesekvensen.
9. Denne emnehandling er ikke blot en inkorporerende emnehandling, men tilhører en type af ytringer, som jeg kalder for 'fraser'. Schegloff & Sacks nævner en emnebundet lukningsteknik, som i sin funktion kan minde om en 'frases' funktion. Denne lukningsteknik "involves one party's offering of a proverbial or aphoristic formulation of conventional wisdom which can be heard as the 'moral' or 'lesson' of the topic being thereby possible closed. Such formulations are 'agreeable with'. When such a formulation is offered by one party and agreed to by another, a topic may be seen (by them) to have been brought to a close" (Schegloff & Sacks 1973:306).
 10. Schegloff & Sacks påpeger, at ikke "... all topics have an analyzable end ..." (Schegloff & Sacks 1973:305). Emneskift i en sådan sekvens benævnes *topic shading* og kan side-stilles med den fokusskiftende emnehandling (se note 6). Jeg mener, at det er en væsentlig pointe, at der forud for de fokusskiftende emnehandling er enten forekommer en sekvens af reproducerende og kollaborerende emnehandling eller blot en enkelt reproduktion. Den reproducerende emnehandling kan derfor betragtes som en handling, hvormed interaktanterne retter en speciel opmærksomhed mod afslutningen af en emnesekvens.
 11. Kollaboreringer kan også betragtes som handlinger, der varetager bekræftelsen af den sociale relation: "... bidrag til fælles talehandlingskonstruktioner kan således ses som en af de måder, hvorpå deltagerne i en samtale kan signalere deres fælleshed og følelsemæssige involvering" (Berg Sørensen 1989:123). I den forstand tjener de kollaborerende emnehandling ikke blot en intern funktionel accept af emnefokus.

LITTERATUR

- Berg Sørensen, Torben (1988): *Fænomenologisk mikrosociologi. Interview- og samtale-analyse 1*, Forlaget Gestus, Århus
- Berg Sørensen, Torben (1989): *Talehandling. Interview- og samtaleanalyse 3*, Forlaget Gestus, Århus
- Keenan, Elinor Ochs & Bambi B. Schieffelin (1976): Topic as a Discourse Notion: A Study of Topic in the Conversations of Children and Adults, i Li, Charles N. (ed.): *Subject and Topic*, Academic Press, New York
- Levinson, Stephen C. (1983): *Pragmatics*, Cambridge University Press, Cambridge
- Møller, Erik (1991): Lad talesproget komme til orde!, i Hansen, Pedersen & Poulsen (red.): *Auditorium X. Dansk før, nu – og i fremtiden?*, Forlaget Amanda, Viborg
- Gregersen, Frans & Inge Lise Pedersen (1991) (eds): *The Copenhagen Study in Urban Sociolinguistics Part 1 - 2*, Institut for dansk Dialektforsknings publikationer, Serie A, nr. 30, C. A. Reitzels Forlag, København
- Schegloff, Emanuel A. & Harvey Sacks (1973): Opening up Closings, *Semiotica* 8, The Hague
- Togeby, Ole (1993): *PRAXT. Pragmatisk tekstteori 1-2*, Aarhus Universitetsforlag, Oxford